

N:o 139.

Af herr **Palme**, *angående ombildning af vicekonsulatet i Riga till konsulat.*

I betänkande, afgifvet af den enligt nådigt beslut den 17 november 1905 förordnade kommitté om nya organisationer af utrikesdepartementet, diplomaten och konsulatväsendet, yttras med afseende på Ryssland följande:

»Rysslands stora politiska betydelse gör det till en nödvändighet att där bibehålla en beskickning, i spetsen för hvilken bör såsom hittills ställas en minister. Det ryska rikets ekonomiska förhållanden göra det i hög grad sannolikt, att Sverige därstädes skulle kunna vinna en synnerligen afsevärd marknad för sina produkter ej minst för åtskilliga helfabrikat. Särskildt torde detta blifva fallet, om, såsom kommittén förutsätter, reguljära ångbåtsförbindelser i samtrafik med Rysslands järnvägsnät komma till stånd. Det har från många håll för kommittén framhållits den försummelse, till hvilken Sverige gjort sig skyldigt genom att icke långt före detta söka vinna större insteg, än som skett, å denna marknad. Hvilka än de orsaker må hafva varit, som hittills ställt sig mer eller mindre hindrande i vägen härför, anser kommittén i hvarje fall ögonblicket vara kommet, att vårt land med största energi griper sig an för att om möjligt återvinna den försummade tiden. I likhet med många af de

enskilda personer och korporationer, som kommittén har haft tillfälle att höra, anser kommittén synnerlig vikt böra läggas på, att Sveriges representation i Ryssland organiseras och sammansättes med särskildt detta mål för ögonen. Af detta skäl anser kommittén det vara nödvändigt, att förutom ett legationsråd jämväl en handelsattaché anställas vid beskickningen. Såsom hittills varit fallet, bör äfven en kanslist, fullt kunnig i ryska språket, där anställas. Kommittén delar ministerns i S:t Petersburg uppfattning, att lefnadskostnaderna i Ryssland i allmänhet och S:t Petersburg i synnerhet äro de dyrbaraste i Europa. Den har emellertid icke trott sig böra föreslå någon rubbning i den hittills bestående likheten i aflöningsförmåner för beskickningarna i London, Paris och S:t Petersburg och uppför alltså såsom aflönningar för beskickningspersonalen i S:t Petersburg följande belopp: för ministern 57,000 kr., för legationsrådet liksom äfven för handelsattachén 13,200 kr. samt för kanslisten 3,600 kr.

Våra handelsintressen i Ryssland betinga dessutom upprättandet af ett lönadt konsulat i Moskva samt bibehållande af det lönade konsulatet i Riga. För hvardera af dessa konsulter uppför kommittén ett lönebelopp å 13,200 kr. Det har framhållits för kommittén, att den nuvarande lönen för konsuln i Riga, 10,000 kr., utom ersättning för kanslilokalen, för hvilken kostnaden uppgått till omkring 700 kr., samt behållen inkomst af expeditionsafgifter omkring 100 kr., är alldeles otillräcklig. Konsulerna i Moskva och Riga torde behöfva anslag till renskrift. Betydelsen af den ryska marknaden torde göra till en nödvändighet att vid besättande af de lönade konsulsbefattningarna i Moskva och Riga taga särskild hänsyn till innehafvarens merkantila kunskaper och utbildning.

Från åtskilliga håll har för kommittén framhållits önskvärdheten af att jämväl i S:t Petersburg hafva ett lönadt generalkonsulat. Med den organisation, som kommittén föreslår för beskickningen i S:t Petersburg, i likhet med hvad kommittén föreslår i afseende å Frankrike, Storbritannien och Ryssland, synes emellertid upprättandet af ett sådant generalkonsulat icke vara behöfligt, utan torde de särskilda intressen, som knyta sig vid den ryska hufvudstaden, kunna ombesörjas såsom hittills af ett olönadt konsulat därstädes.

Distriktsindelningen skulle blifva — — — Riga (guvernementen Livland, Kurland, Witebsk, Kovno, Vilna, Grodno, Minsk, Mohilëw).»

Emellertid anförde ministern för utrikesärenden till statsrådsprotokollet den 30 april 1906 i denna fråga följande:

»Den man, som är satt att i vårt mäktiga grannrike företräda våra politiska intressen, måste häri se sin hufvuduppgift. Äfven är hufvudstaden liksom London en sjöstad, hvarför jämväl i sjöfartens intresse påkallas i S:t Petersburg en konsulär representant. Dock är S:t Petersburg icke i samma betydelse som London landets kommersiella medelpunkt, likasom äfven vår sjöfart på Ryssland icke är så betydlig som den å England och icke heller bestämdt har S:t Petersburg till hufvudmål. Således förefinnas vissa skiljaktigheter, värda att vid organisationsplanens uppgörande tagas i betraktande. Men innan jag går vidare, torde jag först böra något närmare beröra kommitténs förslag rörande vår konsulära representation i Ryssland.

Kommittén har lifigt behjärtat önskvärldheten af en liffigare handelsförbindelse med Ryssland och har därför ganska rikligt söjrt för de konsulära intressenas tillvaratagande därstädes. Jämte det kommittén hemställer om bibehållandet af det nuvarande lönade konsulatet i Riga, föreslår kommittén således upprättande af ett likaledes lönadt konsulat i Moskva. Hvad S:t Petersburg angår, skulle därstädes, såsom jag redan nämnt, enligt kommitténs förslag anställas en handelsattaché; och i anledning häraf har kommittén icke ansett sig böra tillmötesgå de från handels och industriens målsmän framkomna önskingarna om upprättande af ett lönadt generalkonsulat i S:t Petersburg.

Med kommittén delar jag lifigt önskan, att vårt land må träda i närmare handelsförbindelse med Ryssland, likasom äfven tron på att landet i flere afseenden däraf kan draga betydande gagn. Kommitténs förslag om stärkande af vår konsulära representation i Ryssland synes mig därför värdt allt understöd. Men då jag af skäl, som jag redan anført, icke anser en fast handelsattaché böra anställas i S:t Petersburg, måste denne på något sätt ersättas; och därvid träder ånyo i förgrunden frågan om upprättandet af ett lönadt generalkonsulat därstädes. För en dylik plan — eller i hvarje fall för anställande af en lönad konsul i S:t Petersburg — hafva bland andra så betydande korporationer som Sveriges exportförening, Sveriges allmänna handelsförening, Stockholms handels- och sjöfartsnämnd, Stockholms handelskammare, Börssällskapet i Göteborg m. fl. uttalat sig, hvarjämte flera af de enskilda personer, som hörts inför kommittén, yttrat sig i enahanda syfte. Äfven jag delar denna uppfattning. Jag tror således, att i Ryssland liksom i England är den naturliga lösningen: de diplomatiska och

de konsulära ärendenas skiljande samt upprättande af ett generalkonsulat i hufvudstaden, som på en gång kan utöfva den högsta konsulära och den kommersiella ledningen — hvilket gifvetvis sker bäst i de administrativa och politiska myndigheternas hufvudcentrum — samt äfven tillgodose vår sjöfarts intressen. I detta sammanhang vill jag påpeka, att vår sjöfart å de tre förnämsta ryska hamnarna — S:t Petersburg, Riga och Libau — ställer sig ungefär lika, dock med öfvervikt för sistnämnda ort.

S:t Petersburg är emellertid icke i samma mån som London rikets midtpunkt i kommersiellt hänseende. Det väldiga tsarriket äger i själfva verket flera sådana. Häraf följer, att, medan vi i Storbritannien — jag frånser här de utomeuropeiska brittiska besittningarna — endast i obetydlig grad behöfva lönade konsul, det motsatta förhållandet råder i Ryssland. Helsingfors kräfver sin själfständige konsulära representant. I Moskva anser jag i öfverensstämmelse med kommitténs uttalade åsikt ett lönad konsulat böra upprättas. Och slutligen torde äfven i Riga nu som tillföre en utsänd konsulattjänsteman böra finnas.

Delvis af budgethänsyn anser jag emellertid vid sistnämnda konsulat allenast böra anställas en lönad vicekonsul. Vår sjöfart i Riga är icke så betydlig, att inkom för denna ett lönad konsulat nödvändigt behöfver bibehållas. Dessutom gäller det här som annorstädes, att en konsul i hufvudstaden har mer förmåga att gagna än en i en provinsstad anställd. (Jfr kommittébetänkandet B. sid. 34.) Förstärkandet af den konsulära representationen i hufvudstaden är således en fråga af sådan vikt, att andra intressen därför måste vika.»

Riksdagens beslut blef också i enlighet med regeringens proposition. Under debatten i Riksdagen framställdes emellertid särskildt inom Andra Kammaren åtskilliga anmärkningar, hvilka emellertid sannolikt till stor del på grund af den sena tid af riksdagen, som ärendet behandlades, icke utmynnade i något yrkande. Bland dessa anmärkningar tillåter jag mig här citera följande:

»Jag tror, att här äro flera punkter, som kunna mana till kritik. Särskildt vet jag — jag har hört det från håll, som jag måste tillmäta verklig sakkunskap — att det exempelvis är olyckligt, att posten i Riga förändrats från ett lönad konsulat till endast ett lönad vicekonsulat. Just i Ryssland spelar det mycket stor roll, att i sådana städer, där man är långt ifrån »vår lille far», hafva en person, som med tillräcklig myndighet och kraft kan uppträda till förmån för de utländska medborgarne.»

Sedermera hafva förhållandena i de trakter af det stora ryska riket,

hvarom här är fråga, ytterligare förändrats i en sådan riktning, att detta yttrande har mera bärvidd nu än när det fälldes. Östersjöprovinserna hafva nämligen ställts under en generalguvernör, utrustad med så godt som suverän administrativ makt. En vicekonsul i östersjöprovinserna kan icke direkt vända sig till generalguvernören i Riga, utan måste alla ärenden, som äro beroende af hans utslag, gå genom beskickningen och generalkonsulatet i Petersburg, en omväg, som, alltid besvärlig, i många trängande fall för vederbörande kan vara af ödesdiger beskaffenhet.

Om således generalguvernementets inrättande i och för sig synes tillräckligt för att motivera vicekonsulatets ombildande till konsulat, blir en sådan åtgärd ännu mera lämplig för att icke säga nödvändig vid tanken på Rigas betydelse för Rysslands handel öfver hufvud, handeln med Sverige icke minst, en betydelse, som i högsta grad ökats därigenom, att direkt af staten understödd ångbåtslinje mellan Stockholm och Riga nu upprättats. För belysande härutaf torde lämpligen några siffror böra framhållas.

<i>Export.</i>	1903	1904	1905	1906
Riga.....	128,989,277	119,286,689	134,801,461	
Petersburg med				
Kronstadt	55,822,875	65,765,045	Uppgift fattas	
Reval	23,090,561	29,163,878	26,125,978	14,699,954
Windau.....	22,346,907	17,305,155	26,159,589	Uppgifter fattas

Importsiffrorna visa följande resultat:

	1903	1904	1905	1906
Riga	105,843,912	100,093,860	90,397,121	108,402,170
Petersburg med				
Kronstadt	111,105,254	106,211,827	Uppgift fattas	
Reval med Bal-				
tisch Port.....	60,007,745	69,582,907	58,817,475	56,575,565

Dock måste härvid uttryckligen betonas, att importsiffrorna för S:t Petersburg genom den stora stenkolsimporten för krigsflottan i Kronstadt kommit att något öfverskrida Rigas import. Frändrager man för båda hamnarne kolimporten, som för Sveriges del är af ingen betydelse, ställa sig importsiffrorna på följande sätt:

	1903	1904	1905	1906
Riga.....	100,000,000	93,000,000		
Petersburg med Kronstadt	88,000,000	82,000,000		

Samtliga ofvanstående export- och importsiffror äro angifna i rubel.

Då uppgifter om importen för 1905 och 1906 saknas hvad P. be-
träffar, så kan man för detta år ej göra någon jämförelse, men det finnes
ej någon grundad anledning att antaga, att förhållandet i väsentlig grad
förändrats på dessa år.

Af utrikesministrernas här ofvan relaterade anförande framgår, att bud-
getshänsyn åtminstone delvis varit bestämmande för hans förslag, att kon-
sulatet i Riga skulle förändras till vicekonsulat. Då nu i och med det-
samma som i årets statsverksproposition under 3:dje hufvudtiteln hemstäl-
les, att vicekonsulns i Riga aflöning må höjas med 3,600 till 10,800,
hans excellens utrikesministern själf annullerat denna budgetshänsyn och
han dessutom framhåller, »att vicekonsulatets i Riga betydelse i hög grad
stigit sedan 1906 och att den öppnade direkta ångbåtslinien Stockholm—
Riga än ytterligare torde komma att höja dess vikt», är det synnerligen
märkligt, att konsekvensen häraf icke blifvit förslag om vicekonsulatets
förändring till konsulat.

På grund sålunda däraf, att Riga numera är hufvudstaden i ett nyin-
rättadt generalguvernement, att dess kommersiella betydelse särskildt med
afseende på vårt lands handelsintressen i afsevärd grad stegrats, samt att
med upprättandet af ett konsulat därstädes ej några kostnader utöfver dem
i statsverkspropositionen äro förknippade, får jag hemställa,

dels att Riksdagen ville besluta om följande för-
ändring i nu gällande aflöningsstat för beskickningar
och konsulat:

Ryssland.

Riga.

	Lön.	Hyresbidrag.	Ortstillägg.	Summa Kronor
Konsul.....	3,600	3,000	4,200	10,800;

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 1 Saml. 2 Aföl. 2 Band. 56 Häft. 4

dels att konsuln i Riga fortfarande äger uppbära
1,200 kronor för bestridande af kostnader för kansli-
lokal.

Stockholm den 26 januari 1909.

Sven Palme.
